

KONUNG
GUSTAF IV ADOLPHS
GRIPANDE

PÅ STOCKHOLMS BORGGÅRD DEN 13 MARS 1809.

AUTOGRAPHISK BERÄTTELSE

AF

J. L. von Greiff.

Re. 45

KONUNG
GUSTAF IV ADOLPHS

GRIPANDE

PÅ STOCKHOLMS BORGGÅRD DEN 13 MARS 1809.

AUTOGRAPHISK BERÄTTELSE

AF

J. L. von GREIFF.

UPSALA,
TRYCKT HOS J. SUNDVALLSON,
1859.

KÖNIG
GUSTAF IV ADOLPHS

GRIPSHOLM

STOCKHOLMS HÖFGÄRD DEN 13 MARS 1859

AUTOGRAPHISK BERÄTTELSE

J. L. von GREIFF

1859
MARS 22

Manuscriptet till den **Berättelse**, som härmed lemnas i allmänhetens händer, har under trettio års tid legat, ofta alldeles glömdt, i enskild mans gömma.

Femtioåriga festlighållandet af 1809 års revolution samt det förestående öppnandet af framlidne öfversten och riddaren J. L. von Greiffs efterlemnade papper väckte ånyo förvararens erinran och uppmärksamhet härpå, hvarefter det öfverlemnades till utgifvarens disposition.

Enligt hvad af sjelfva skriften tydligen synes och utgifvaren dessutom här i Upsala, der hr von Greiff, i och för sin öfverjägmästaretjenst, tillbragt sednare delen af sin lefnad, haft tillfälle att kontrollera handstilens samt namnteckningens identitet, är den tre folio-skrifark upptagande handskriften, hel och hållen, egenhändigt skriven och undertecknad af hr von Greiff sjelf samt i marginalen försedd med några anmärkningar, gjorda, såsom skriften angifver, efter föregånget samtal med f. d. Konungen Gustaf IV Adolf på Gripsholms slott.

Detta ganska märkvärdiga dokument, som möjligen utgör conceptet till den donerade berättelsen i ämnet och innehåller åtskilliga ortografiska egenheter samt öfverstrykningar, utgifves i samvetsgrannaste öfverensstämmelse med originalets ordalydelse, punctering och stafningssätt, hafvande utgifvaren ej ens velat tillägga en enda punct eller comma. oaktadt detta skulle gifvit den historiska handlingen ett tidsenligare och mera vårdadt utseende. Äfven de öfverstrukna ställena återgifvas, men inom klammer.

Upsala den 22 Mars 1859.

J. S.

Riket. Kl. 7 kastade jag mig uti en släde, tog vägen åt Södermalms torg och Skepsbron tillbakars, såg troupparnas afgång från Hufvudstaden, och mycket folk samlas så väl på Skepsbron som kring slottet fulla af oro och bekymmer. Jag sände genast hem min Häst geck up till slottet klädd uti uniforms surtout sabel Civil kapp och rund slät Hatt, * för att mer okänd kunna göra mig underättad hvad som kunde företagas till Fäderneslandets räddning som jag till råga på allt, såg hotat af ett Medborgeligt krig och oundvikelig undergång, om det sidsta förskräckeliga beslutet skulle vinna sin fullbordan. Under det jag geck vid slottet, underättades jag att holla mig i Slotsvalvet, och vid tekn skynda up till konungen eller dit där det kunde behövas, det skedde men ovisshet om stället gjorde att jag blef uppehållen och kom ej till konungens rum förrän värjan var tagen från honom. Jag geck som de öfrige närvarande ut och in i rummen, men som jag ej var rätt klädd uti uniform ville jag ej lengre kvarblifva, efter de sade att saken var afgjord och ej vidare biträde behöfdes, frågade likväl om jag med säkerhet kunde gå, hvarpå svartes om ni be-

* Under ett samtal med konungen den 28 mars frågade han mig hvarföre jag var så bitida uppe vid Slottet d: 13 mars, var halfklädd och med slät Hatt samt uniforms surtout.

höfs skall ni få veta derutaf, jag ämnade och verkligen gå men betraktandet af en så lätt värkställd revolution och det legera sätt hvarmed konungen bevakades gaf mig anledning att dröja och erhindra den förebräelse jag hade att göra mig om en vändning kunde inträffa, hälst jag kunde vara misstänkt för delaktighet i Saken, jag stödde mig emot ett järn galler som stod innanför ett fönster af de små rummen, hvarifrån jag kunde se igenom dörarna som voro öppna, konungens sängkamare dörr var väl igen, men ett hål som af Sablar vid värjans aftagande från konungen blifvit gjort på dörn gaf tillfälle att se kongen som beständigt geck fram och tillbakars. Ut och ingående personer med nysnämde omständigheter bringade mig på åtskilliga reflexioner som syslosatte mig då Generaln Baron Adlercreutz och Hofmarskalken öfverste Silfersparre som emedlertid varit hos Hans Kongl. Höghet Hertigen kom och med någon ifver frågade mig hvilka voro inne hos konungen? hvarpå jag svartes, jag tror Generalen Gref Strömfelt och Hans Exelens gref Ugglas, generaln skyndade till dörren och med häftighet uppsköt densamma, som dörren öppnades ser jag kungen springa utföre en liten trappa i rummet och hörde generaln ropa kongen springer följ efter, jag kände intet hvart den trappan bar, men souponerade att kungen skulle genom densamma komma åt Leijonvalvet och taga

den vägen för att undkomma om han ej inom slottet kunde gömma sig, eller ertappas af dem som följde efter, att jag ingen nytta kunde göra efter de andra fant jag väl, fattade därför genast det beslut att skynda på alt möjligt sätt hinna möta konungen i nyssnemde valf, och hindra honom blifva synlig eller komma ut ibland folket*, hvilken tanke följde mig ända igenom och var så mycket lyckligare som minsta försumelse gifvit kongen tid komma till valvet där vagten står dit han ämnade sig och trodde af folket blifvit väl emotagen**. Jag skyndade genom

* Här af synes att mitt biträde var öfverlagt ifrån den moment jag såg kongen springa från rummet och intet som somlige tro det vara en lyckträff ty hade jag ej varit drivven af ett patriotiskt nit för fäderneslandets bästa så hade intet lägligare tillfälle kunnat gifvas för mig att genom f. d: kongens förhjälpande till folket förskaffa mig des nåd och en säker arkansamhet, hälst mitt tänkesätt af honom då ej var känt, och jag intet behöft exponera mig för hvarken ett eller annat

** Jag sökte väl att öfvertyga konungen att han blifvit illa emotagen, men ovist har det varit då kongen kommit till folket och soldaten och med nödrop begärt deras hjälp hvad partie de tagit som ej viste huru det hängde tillsammans, Stälningen var tvätydig och utslaget kunnat blifva kinkigt, då adlersparre var under march flere mil från Stockholm,

Rummen som alla voro fulla af ämbetsmän och officerare och Drabanter med iakttagande af varsamhet att ej upväcka för mycken upmärksamhet, fördublade farten uti de ytre rummen och trapporna,* där öfver alt var fult af folk betjenter och bönder som transporterade saker för resan till valvet där vagten står, och hvarest jag nedkom och tog vägen snedt öfver Borgården till Leijonvalvet, där jag möter konungen 8 à 10 alnar in på Borgården i fult språng med Hatten på och värjan i hand framför sig med utsende af vildhet och raserie, och ämnade sig som sagt är till vagten, en stund för sin flykt hade konungen tagit Herr Grefven och Generaln Strömfeldts värja Generaln ovetande, och hvilken han nu begagnade sig utaf. Konungen studsade litet då han kom mig närmare, drog armen tillbakars för at

kungen afgongen med alla trouppar från Stockholm efter kanske en den gruffigaste Schén, och Ryssarna sedan de med öfverlägsen styrka säkerligen slagit åländska fördelningen, inryckt i Stockholm utan motstånd och satt alles vårt öde i den gruffigaste villervalla; men nog är det gifvit att konungen i alla fall blifvit olyckligare än nu.

* I trapporna mötte jag en Drabant som sprungit up och bedt de andra Drabanterna följa honom och frälsa konungen som han sedt mig på Borgården fatta uti, då 8 à 10 sprungit till men blifvit af corp. For. med flere hindrad.

med mer eftertryck stöta värjan i bröstet som var så nära att hon snuttade i knapparna på surtouten då jag med vänstra handen pårende och hölt kvar värjan i handen att hon kroknade litet men den starka farten vi begge voro uti gjorde att jag ej var i stånd att holla fast henne utan körde hon in emellan armen och surtouten följde armen utåt och gjorde en repa ifrån handlogen till armbogen, hvarest värjan stack ut genom surtouten då konungen släppte och värjan blef sittande vid armen medan jag fattade med bägge mina armar omkring konungen * och ända till dess jag feck konungen in i hvalfvet, jag kände väl någon sveda men trodde blesseyren ej vara farlig efter jag utan olägenhet kunde nytia armen, hvilket jag och vid nogare efterseende fant, ty repan var ej djup och voro endast några bloddroppar och kändes någon ömhet 2 a 3 dagar efter ** med den aktning som tid och tillfälle kunde medgifva sökte jag förnä konungen återvända i hast,

* Hennes Kongl. Höghet Hertiginnan har uti sitt fönster sedt då jag på Borgården fattade uti konungen.

** Konungen sade mig att han trodde sig gjort mig mer skada om han ej fallit i trapporna och stött sig på armen äfven om han haft sin egen värja som var bättre klinga uti, att skinnet var af knogarna på honom observerade jag dagen efter.

med föreställning huru konungen blottställde sig sjelf och andra för de grufveligaste följder. Men konungen ropade på hjälp och frälsning bad mig släppa sig och hjälpa, mycket folk syntes i gångarna och vid portarna som började bli upmärksamma, hvarföre jag sade konungen att omvändning måste genast ske, men då han vidare fortsatte skriket och spierade emot så mycket krafterna kunde tillåta, fant jag nödigt förkorta samtalet, vände om konungen tog med min högra arm bakom hans rygg fattade stadigt i högra armen med min hand och förde honom med force in i valfvet ehuru han stretade emot så mycket han förmådde. Jag trodde mig då vara i mer säkerhet, men i detsamma kom en arbetskarl som såg mig syslosatt med konungen och hvilken äfven tillkallade om hjälp och högg mig uti armarna för att rycka mig ifrån konungen och ropte tillika med konungen om hjälp, detta uppehölt mig något vid ingången till hvalfvet emedan jag måste stadna och fatta i konungen med ena handen och expediera min karl med den andra så att han öfvergaf nappaget, jag försäkrade honom att jag både ville och skulle hjälpa kungen i säkerhet — Utom det jag risquerade få värjan igenom mig af konungen, hade denna karl om han varit rådig och öfverlägsen i styrka kunnat taga värjan som föll ur armen vid det samma han fattade uti mig och nedstuckit mig på

stället, lycka var och att ej (mer) folket (tillstötte) under den tiden jag allena utan biträde var blottställd för dessa äfventyr kom till något utbrätt som vist skedd om jag ej med all omtanka och möjelig skyndsamhet fullföljt det beslut jag ifrån början fattade. nu sedan saken lyckligt aflupit far omdömet med snabhet öfver händelserna, men följderna af ett misslyckande torde lengre bibehållit sig i minnet hos Svenska nation * — Att jag under allt detta ej blef i behof om att draga min sabel, gjorde att konungens återförande ifrån detta upträd till sina rum var åtföljdt af den anständighet som bör rättvisa Svenskars ärbara behandlande emot en olycklig konung. Arbetskarlen sprang genast till vagten och ville samla sorl, men blef införd i vagten af Baron Wrangel. Som jag var syslosatt få in konungen i Coridorn och genaste vägen upp igen ** kom Ge-

* om allt detta varit åtföljt af någon lycka, så måtte ändå den som fattat ett sådant begrepp finna att om ej den lyckan träffat mig utan honom sjelf torde densamma förlorat sig vid handläggningen och lyckan kommit om halsen på 1000:de tals i stället.

* I några minuter var jag alena syslosatt med kongen exponerad för hans värja, för det partie pöbeln och almenhet och soldaten kunnat fatta då de sågo sin kong angripas och höra dess jämmer rop om hjälp ty hvarken soldaten eller folket viste att det var kongen som skulle gripas om lyckan vid

neralen Baron Adlercreutz öfveradjutant Bar: Gust: von Otter öfverad: de la Grange Lieutenant Hjerta vid Lif R. Curasier Corps ifrån Logårdsvalfvet öfver Borgården efter deras berättelse och Stallmästar Schultz ifrån vagtvalfvet, konungen var då mycket blek och afmattad sade sig må illa ville stå eller sitta och vihla, men som intet ögnablick i hela expedition var att förlora sade jag Ed: m: får vihla då vi komma upp i slottet tag uti benen och bär, de la Grange och jag tog under hvar sin arm de öfrige i benen och Generalen gick förut och viste vägen, marchen fortsattes genom corridorn till logårds valfvet up igenom trapporna till Galleriet, under upgående ropte konungen till posterna som voro af Tyska Regimenterna ömsom skut och feuer, då jag sade kongen är siuk lätt up dörarna hvilket skedde med stillhet och ordning. I galleriet stannade vi litet att besinna huru vi skulle komma in i kongens rumm utan att passera de andra rummen (där officerarna nu voro) då konungen gaf sjelf det förslaget att någon kunde gå omkring och lätta opp dören till vita rummet, hvarest konungen infördes

detta tillfälle vunnit en fördel på min bekostnad så har hon kanske aldrig varit så otaksam mot någon som mig, ty hon har (behållit hela) varit så egenlyttig att hon beröfvat (mig) hela nations rättvisa urskillning och ensamt behollit alt

och satte sig i en Länsstol, mätte en stund illa och kräktes men sedan lifmedicus Weigel blef tillkallad och man hant uskaffa hvad som behöfdes, kom konungen sig före och förblef där i stillhet till afresan skedde till Drottningholm kl. 1 om natten, dit jag var konungen följagtig på kusksätet, inuti vagnen åkte med konungen Hofmarskalken öfverste Silversparre öfv.adj. Baron Gustav von Otter öfv.adj. de la Grange, bakpå vagnen Lieutenant Gripenväld vid finska gardi och Lieutenant Trafvenfeldt vid Lif-Regiments Curasier Corps.

Under bevakningen vid Drottningholm ehuru jag flera timar om dygnet var inne hos konungen, lät konungen aldrig märka sig något om denna händelse förrän några dagar efter ankomsten till Grips-holm eller d: 28 mars, då konungen så väl för öfverste Silversparre som för mig gjorde en lika berättelse om hela förloppet med tilläg hvad i noterna är anført.

Gripsholm d: 30 mars 1809.

J. L. VON GREIFF.